Slachta Margit
Nemzeti Szociálpolitikai Intézet

DEMENCIÁVAL ÉLŐK GONDOZÓJA

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és
VEKOP-7.5.1-16-2016-00001
kiemelt projektek
Cím: 1071 Budapest, Peterdy u. 15.
E-mail: efop382@nszi.hu
E-mail: vekop751@nszi.hu

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

KÉSZÍTETTÉK:

Kárándi Erzsébet

Szilvásiné Bojda Márta

SZAKMAI LEKTOR

Dolozim Emese

Tartalom

BEVEZETŐ 4

A képzés indoklása, szabályozásának jogi háttere 5

A képzés jogi háttere 5

A képzés megnevezése 5

A képzés szervezésének feltételei 6

Képzőhellyel szembeni elvárások 7

Személyi feltételek 7

Tárgyi feltételek 8

A képzés bemeneti követelményei 11

Felmentések kezelése 11

A képzés felépítése 12

A képzési program célja 12

A képzés célcsoportja 12

A képzés során megszerezhető kompetenciák 13

Általános szakmai követelmények 14

A képzési idő 14

Teljesítési követelményrendszer 15

Vizsgakövetelmények 15

A záróvizsga értékelése 16

Javító- és pótlóvizsga 16

A képzés által nyújtott képesítés 16

A képzési program témakörei 17

1. Témakör: A demencia alapjai 17

2. Témakör: A demenciával élő személy ápolása, gondozása 21

3. Témakör: Speciális módszerek, kapcsolatteremtés a demenciával élő személlyel 25

4. Témakör: Speciális területek a demenciával élő személy életében 31

A képzési program gyakorlata 35

BEVEZETŐ

A képzés konkrét célja:
A képzésben résztvevők a képzés során ismerjék meg a demencia betegség kórélettani jellemzőit, a betegséghez kapcsolódó diagnosztikai és terápiás eljárásokat.

A résztvevők váljanak képessé:

- intézményi és intézményen kívüli környezetben is a demenciával élő személy komplex ellátására, a demenciával élő személy szükségleteihez igazodó személyes szolgáltatásnyújtás kialakítására;
- a megszerzett tudás birtokában a demenciával élő személy személyre szabott foglakoztatásának kialakítására, hozzátartozók támogatására;
- a demenciával élő személy még meglévő önálló életviteléhez szükséges hiányterületek felismerésére és azonosítására, valamint azok pótlásához a rendelkezésre álló szociális, egészségügyi és egyéb eszközrendszerek használatára;
- szakszerűen hozzásegíteni a gondozottat az élet értelmes és számára élvezhető megéléséhez és a leépülési folyamat lezárásaként az élet elengedéséhez.

A képzést követően a demenciával élők gondozója egy interprofesszionális csapat tagja (különböző szakmák képviselőinek együttműködése egy cél elérése érdekében), aki

- a demenciával élő személyek komplex ellátása során **együttműködik** más szakmák képviselőivel;
- **felismeri** a demencia betegség korai tüneteit, a demencia magatartási és pszichológiai tüneteit, a BPSD (behavioral and psychological symptoms of demencia) tüneteket és a megváltozott viselkedést;
- segítséget nyújt a kognitív zavarok enyhítésében;
- segítő tevékenysége során, saját szakmai kompetencia határain belül **alkalmazza** a személyközpontú gondozás módszereit. Csoportfoglalkozásokat szervez és bonyolít, a megismert gyakorlatok alkalmazásával. **Javaslatokat tesz** a demenciával élő személy otthoni és intézményi környezetének biztonságossá tételére. Betartja az elsajátított etikai normákat.
- **a gondozás során alkalmazza** a hatékony kommunikáció eszközeit, mint pl.: segítés, megértés, képességek erősítése, felnőttként kezelés, bátorítás, tiszteletadás. Alkalmazza a rendelkezésre álló digitális technológiákat az ellátásban.
- **felismeri** a mindennapi tevékenység zavarait;
- **partneri együttműködést alakít ki** a gondozott családjával;
- kompetencia határokon belül **hatékonyan beavatkozik** a prehospitális veszélyhelyzetek során;
- **felismeri** az abúzus jeleit és javaslatot tesz azok megelőzésére;
- **megérti és támogatja** a demenciával élő személy spirituális igényét;
- feladatát önállóan végzi, saját szakmai kompetencia határain belül dönt és cselekszik.

A KÉPZÉS INDOKLÁSA, SZABÁLYOZÁSÁNAK JOGI HÁTTERE

A nemzetközi és a hazai demográfiai mutatók egyaránt az idősek számának és a társadalmakon belüli számarányának növekedését mutatják. A megbetegedési mutatók a demencia kórkép egyre nagyobb számú megjelenését igazolják. A kórképpel, a betegek gondozásával foglalkozó szakemberek tapasztalatai szerint a betegséget nem ismerik fel a korai stádiumban, így a demencia kórképpel élő idős emberek életminősége romlik. Mindez jelentősen megnehezíti életvezetésének segítését. Jellemző, hogy a társadalomban még kevéssé ismert, akár tabuként kezelt demencia, és az azzal járó önellátási képesség vesztés, súlyos terhet ró a szociális és egészségügyi ellátórendszerre, az egész társadalomra. A szociális és az egészségügyi rendszer nincs felkészülve a kórkép tüneteivel élő idősek ellátására. A dolgozók körében szükségesnek látszik az ismeretanyag bővítése, a tudás korszerűsítése, a szakirányú képesítések megszerzése. Mindezen tények ismeretében indokoltnak tűnik a szakemberek tudásátadáson alapuló szakirányú képzése, a speciális szemléletet kívánó ápolásra, gondozásra történő felkészítés.

A képzés jogi háttere

A képzés, a 14/2022. (IV. 29.) EMMI rendelet 1. § (1) Szociális ágazati képzés a) a demenciával élők gondozója - jogszabály alapján szervezett képzés.

Törvények

2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről
2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről
1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról

Kormányrendelet

11/2020. (II. 7.) Korm. rendelet a felnőttképzésről szóló törvény végrehajtásáról

Miniszteri rendeletek

Az ágazati képzéshez kapcsolódóan megszerezhető képesítés, a jogszabályban meghatározott képesítési követelmény munkakör betöltéséhez vagy tevékenység folytatásához szükséges. A képesítési követelményt előíró jogszabály: a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet 6. § (5a) bekezdés d) pont;

14/2022. (IV. 29.) EMMI rendelete a szociális ágazati képzésekről és vizsgakövetelményekről (továbbiakban: Rendelet).

A képzés pozicionálása a képzési/továbbképzési struktúrában

A képzés a felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. törvény (a továbbiakban: Fktv.) 1. § (2) bekezdése szerinti, jogszabály alapján szervezett képzés.

A képzés megnevezése

Demenciával élők gondozója

A képzés szervezésének feltételei

Képzést a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet (a továbbiakban: NSZI) által pályázati úton kijelölt, felnőttképzés folytatására engedéllyel rendelkező szervezet (a továbbiakban: képző) végezhet (14/2022. (IV. 29.) EMMI rendelet). A pályázó a gyakorlati képzés megvalósítása érdekében a gyakorlati oktatást biztosító intézménnyel megállapodást köt.
A gyakorlati képzést a foglalkoztatást biztosító szervezettől különböző szociális szolgáltatónál/intézménynél kell megszervezni. A képzést megelőző időszakban megszerzett szakmai gyakorlat nem vehető figyelembe a képzési kötelezettség teljesítéséhez. Az oktatók felkészítése során a gyakorlati képzésben részt vevő oktatókat is megfelelő felkészítésben kell részesíteni.

Online képzés szervezése
A képzési program keretében nem engedélyezett.

Képzőhellyel szembeni elvárások

a) személyi feltételek

A képzésben az elméleti szakmai tantárgyakat oktatóknak a képzési programban (a továbbiakban: KP) feltüntetett szakmai képesítéssel kell rendelkezniük.

Az oktatók felkészítése során, az elméleti és a gyakorlati képzésben részt vevő oktatókat 3 órás felkészítésben kell részesíteni.

- A felkészítés során megismerik a képzési program célját, tartalmát, egységeit, speciálisan a szakirányú képzésre fókuszálva.
- A gyakorlati képzést vezetők megismerik a tananyagban szereplő szakmai ismereteket és azokra alapozva a gyakorlati képzésben elsajátítandó tudásanyagot, készségeket, kompetenciákat, melyeket a résztvevőknek a gyakorlat időtartama alatt elsajátítani szükséges. A szociális ágazati képzéssel kialakításra kerülő új képzési struktúrában az elméleti órákon és a gyakorlati órákon egyaránt tudásátadás zajlik. A gyakorlati tevékenységhez kapcsolódó elméleti hátteret a képzésben résztvevő személy a gyakorlati órák alkalmával sajátítja majd el, egyúttal a gyakorlati órák alkalmával a megfelelő készségek kialakítása is biztosítottá válik.

Tantárgyak szerinti bontásban:

Tantárgy	**Szükséges szakképesítés/szakképzettség** Minimum 3 év idős-demens ellátásban vagy idős-demens ápolásban eltöltött gyakorlati tapasztalattal rendelkező szakember.
1.1 A demencia neurológiai, pszichiátriai alapjai, pszichopatológiája (elmélet)	neurológus vagy pszichiáter vagy geriáter szakorvos, pszichológus, szociálgerontológus, ápoló BsC, ápoló MsC, egészségügyi szociális munkás, szociális szervező
1.2 Személyközpontú elméletek (elmélet)	orvos, szociálgerontológus, szociális munkás, mentálhigiénés szakképzettség, pszichológus, ápoló BsC, ápoló MsC, egészségügyi szakoktató, egészségügyi szociális munkás, szociális szervező
2.1 A demenciával élő személy ápolása (gyakorlat)	ápoló BsC, ápoló MsC, egészségügyi szociális munkás, szociálgerontológus, egészségügyi szakoktató
2.2. A demenciával élő személy gondozása (gyakorlat)	ápoló BsC, ápoló MsC, egészségügyi szakoktató, egészségügyi szociális munkás, szociális munkás, szociális szervező
3.1. Technikák, testi és mentális funkciók fejlesztése, szinten tartása a demenciával élő személyek körében (gyakorlat)	pszichiáter, pszichológus, szociálgerontológus, szociális munkás, szociálpedagógus, szociális szervező, pszichopedagógus, mentálhigiénés szakember, szocioterapeuta, művészetterapeuta, zeneterapeuta, biblioterapeuta, egészségügyi szociális munkás
3.2. Speciális módszerek a demenciával élő személyek körében (gyakorlat)	ápoló BsC, ápoló MsC, egészségügyi szakoktató, egészségügyi szociális munkás, szociális munkás, mentálhigiénés szakképzettség
3.3. Interprofesszionalitás a demenciával élő személyek gondozásában (elmélet)	orvos, szociálgerontológus, egészségügyi szociális munkás, mentálhigiénés szakember, pszichológus, szociálpolitikus, szociális munkás

4.1. Életvégi kérdések speciális témakörei (elmélet)	orvos, pszichológus, szociális munkás, mentálhigiénés szakképzettség, szociálgerontológus, Bsc ápoló, egészségügyi szociális munkás, szociális szervező
4.2. A segítő szakember érintettsége, lelki egészségvédelme (elmélet)	orvos, szociálgerontológus, szociális munkás, mentálhigiénés szakképzettség, pszichológus, egészségügyi szociális munkás, szociális szervező

b) tárgyi feltételek elméleti képzéshez

Az oktató helyiségeknek meg kell felelniük a nemzeti szabványban vagy a nemzeti szabvánnyal azonos, illetve azzal egyenértékű építési és műszaki előírásokban foglaltaknak, továbbá az építésügyi, a tűzvédelmi, az egészségvédelmi, a munkavédelmi jogszabályokban előírt követelményeknek és a közegészségügyi előírásoknak.

	Helyiségek	**Mennyiségi mutató**	**Megjegyzés**
1.	Tanterem/előadóterem	Képzési helyszínenként és csoportonként 1 db	A terem alapterülete min.: 1,5 m^2/fő
2.	WC helyiség	Képzési helyszínenként min. 1 db (résztvevők létszámának figyelembevételével)	Szükség szerint akadálymentesített (fogyatékossággal élő résztvevő esetén)
3.	Adminisztrációs iroda és irattár	Intézményenként 1 db	
Helyiségek bútorzata, egyéb berendezési tárgyai			
	Eszköz, berendezés	**Mennyiségi mutató**	**Megjegyzés**
4.	Tanulóasztalok	Résztvevők létszámának figyelembevételével	Szükség szerint akadálymentesített berendezési tárgyak (fogyatékossággal élő résztvevő esetén)
5.	Tanári/előadói asztal	Tantermenként/előadótermenként 1 db	
6.	Székek vagy írólapos székek	Résztvevők/oktatók létszámának figyelembevételével	
7.	Tábla és/vagy flipchart	Tantermenként/előadótermenként 1 db	
8.	Számítógép internet hozzáféréssel	Tantermenként 1 db	
9.	Álló- és mozgóképvetítő eszköz/projektor	Tantermenként 1 db	
10.	Egyéb eszközök	Flipchartpapír, vetítővászon, mágneses letörölhető tábla, papírok, filctollak	

c) tárgyi feltételek gyakorlati képzéshez

A gyakorlati képzés helyszínének általános követelménye: A képzés gyakorlati helyszíne olyan idősek ellátását biztosító nappali, vagy szakosított ellátást nyújtó szociális intézmény, ezen belül idősek otthona lehet (a továbbiakban: szociális intézmény), amelyben demenciával élő személyek ellátása, ápolása, gondozása történik. A gyakorlati képzés helyszínéül szolgáló intézmény igénybevevői körében a demencia különböző és valamennyi stádiumában szenvedő személy megtalálható kell legyen.

A gyakorlati képzés helyiségeinek meg kell felelniük a nemzeti szabványban vagy a nemzeti szabvánnyal azonos, illetve azzal egyenértékű építési és műszaki előírásokban foglaltaknak, továbbá az építésügyi, a tűzvédelmi, az egészségvédelmi, a munkavédelmi jogszabályokban előírt követelményeknek és a közegészségügyi előírásoknak.

	Helyiségek	**Mennyiségi mutató**	**Megjegyzés**
1.	Terem	Képzési helyszínenként és csoportonként 1 db	A terem alapterülete min.: 1,5 m^2/fő
2.	WC helyiség	Képzési helyszínenként min. 1 db (résztvevők létszámának figyelembevételével)	Szükség szerint akadálymentesített (fogyatékossággal élő résztvevő esetén)
3.	Adminisztrációs iroda és irattár	Intézményenként 1 db	
4.	Öltöző	Intézményenként 1 db	
Helyiségek bútorzata, egyéb berendezési tárgyai			
	Eszköz, berendezés	**Mennyiségi mutató**	**Megjegyzés**
5.	Terem	Résztvevők létszámának figyelembevételével	Szükség szerint akadálymentesített berendezési tárgyak (fogyatékossággal élő résztvevő esetén)
6.	Asztal	Termenként 1 db	
7.	Székek	Résztvevők/oktatók létszámának figyelembevételével	
8.	Öltözőszekrény	Személyenként 1 db	
9.	Tábla és/vagy flipchart	Termenként 1 db	
10.	Számítógép internet hozzáféréssel	Termenként 1 db	
11.	Álló- és mozgóképvetítő eszköz/projektor	Termenként 1 db	
12.	Egyéb eszközök	Flipchartpapír, vetítővászon, mágneses letörölhető tábla, papírok, filctollak. Rekreációs foglalkoztatáshoz, viselkedésorientált terápiához, érzékszervi stimulációhoz, a mozgásos aktivitás fokozásához	

		szükséges eszközök. Ápolási, gondozási feladatok ellátásához szükséges speciális eszközök a szakmai program szerint.	
13.	Egyebek/dokumentációk	Foglalkoztatási terv. Gondozási terv. Állapot felmérési módszer/ek/ eszközök rendszere/i/. Az ápolás minőségének meghatározására ajánlott vizsgálati módszerek dokumentumai. Az 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet szerint meghatározott szakmai programban megjelenített szakmai tevékenység: ellátásszervezés a demenciával élő személyek számára (fizikai ellátás, ápolás, gondozás, mentálhigiénés ellátás és szocioterápiás foglalkoztatás).	

A képzés bemeneti követelményei

A képzés megkezdéséhez szükséges iskolai előképzettség
általános iskolai végzettség

A képzés megkezdéséhez szükséges szakmai előképzettség
A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet [a továbbiakban: 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet] 3. sz. mellékletében az ápoló, gondozó, terápiás munkatárs munkakörben elfogadott végzettség.
(14/2022. (IV. 29.) EMMI rendelet).

Szakmai gyakorlat területe és időtartama
Idősellátással foglalkozó személyes gondoskodást nyújtó alap- vagy szakosított ellátást biztosító szolgáltatónál gondozó, ápoló, vezető gondozó, vezető ápoló, terápiás munkatárs (korábban: szociális és mentálhigiénés munkatárs) munkakörben eltöltött összefüggő 1 év szakmai gyakorlat. A gyakorlati időbe nem számít bele: a GYED, GYES időszaka, a harminc napnál hosszabb ideig tartó fizetés nélküli szabadság időtartama, továbbá minden olyan időszak, amikor munkabér kifizetésére nem állt fenn jogosultság.

Felmentések kezelése
Felmentési lehetőség a Demenciával élők gondozója szociális ágazati képzés során nem biztosított.

Előzetesen megszerzett tudás beszámítása
Előzetesen megszerzett tudás beszámítása nem lehetséges.

Előzetes tudásmérés
Előzetes tudásmérés nem engedélyezett.

A képzés eredményes elvégzésének, igazolásának módja
tanúsítvány

A KÉPZÉS FELÉPÍTÉSE

A képzési program célja

A demenciával élők gondozója

a) megismeri a demencia betegség kórélettani jellemzőit, a betegséghez kapcsolódó diagnosztikai és terápiás eljárásokat, szolgáltatásokat. Intézményi és intézményen kívüli környezetben is képessé válik a demenciával élő személy komplex ellátására, a demenciával élő személy szükségleteihez igazodó személyes szolgáltatásnyújtás kialakítására;
b) a megszerzett tudás birtokában kialakítja a demenciával élő személy személyre szabott foglalkoztatását, képessé válik hozzátartozók támogatására;
c) felismeri és azonosítja a demenciával élő személy még meglévő önálló életviteléhez szükséges hiányterületeket, azok pótlásához használja a rendelkezésre álló szociális, egészségügyi és egyéb eszközrendszereket;
d) képessé válik szakszerűen hozzásegíteni a gondozottat az élet értelmes és számára élvezhető megéléséhez és a leépülési folyamat lezárásaként az élet elengedéséhez.

A képzés célcsoportja

Személyes gondoskodást nyújtó szociális alap- vagy szakosított ellátást igénybevevő, pszichiáter, neurológus vagy geriáter szakorvos által kiállított, demencia kórképet igazoló szakvéleménnyel rendelkező személy ellátását végző gondozó, ápoló vagy terápiás munkatárs munkakörben foglalkoztatott személy.

A képzés során megszerezhető kompetenciák

- A demencia gondozó képesítéssel rendelkező szakember a demenciával élő személyek ellátását végző személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatók interprofesszionális munkacsoportjának a tagja. A demenciával élő személyek komplex ellátása során képes együttműködni más szakmák képviselőivel.
- Megismeri a demencia betegség kórélettani jellemzőit, a betegséghez kapcsolódó diagnosztikai és terápiás eljárásokat, szolgáltatásokat.
- Felismeri a betegség korai tüneteit, azonosítja a demencia magatartási és pszichológiai tüneteit (a továbbiakban: BPSD tüneteket) és az egyén megváltozott viselkedését.
- Segítséget nyújt a kognitív zavarok enyhítésében.
- A gondozás során alkalmazza a hatékony kommunikáció eszközeit, mint pl.: segítés, megértés, képességek erősítése, felnőttként kezelés, bátorítás, tiszteletadás.
- Felismeri a mindennapi tevékenység zavarait.
- Partneri együttműködést alakít ki a gondozott családjával, kompetenciájának megfelelően gondozási és életvezetési tanácsokkal segíti a demenciával élő személy ellátását végző professzionális, informális és laikus segítőket. Kompetencia határokon belül hatékonyan beavatkozik a prehospitális veszélyhelyzetek során.
- Felismeri az abúzus jeleit és javaslatot tesz azok megelőzésére.
- Megérti és támogatja a demenciával élő személy spirituális igényét.
- Segítő tevékenysége során alkalmazza a személyközpontú gondozás módszereit.
- Csoportfoglalkozásokat szervez és bonyolít, a megismert gyakorlatok alkalmazásával.
- Javaslatokat tesz a demenciával élő személy otthoni és intézményi környezetének biztonságossá tételére.
- Betartja az elsajátított etikai normákat.
- Felelősségteljes, korrekt, agresszivitást kerülő, szakmaiságot előtérbe helyező módon kommunikál. A beteg érdekeit szem előtt tartva, képes a kulturális másságot és eltérő értelmezési alapot elfogadó kapcsolat kialakítására.
- Felismeri és azonosítja a demenciával élő személy még meglévő önálló életviteléhez szükséges hiányterületeket, azok pótlásához használja a rendelkezésre álló szociális, egészségügyi és egyéb eszközrendszereket.
- Felismeri az egyén mindennapi tevékenységében megjelenő zavarokat, és ehhez igazítja a gondozási, ápolási ellátás folyamatát.
- Intézményi és intézményen kívüli környezetben is képessé válik a demenciával élő személy komplex ellátására, szükségleteihez igazodó személyre szabott szolgáltatásnyújtás kialakítására.
- Konstruktív javaslataival hozzájárul a demenciával élő személy otthonának, fizikai környezetének biztonságosabbá tételéhez.
- Társadalmi szükségletekre és kihívásokra reagálva, az interprofesszionális együttműködés kialakítására, az önkéntes segítők, és a demenciával élő személyek hozzátartozóinak a támogatására válik képessé, edukációs tevékenységet folytat.
- Képessé válik arra, hogy szakszerűen hozzásegítse a gondozottat életminőségének minél további megőrzéséhez, az élet értelmes és számára élvezhető megéléséhez. Pszichésen támogatja a demenciával élő személyt a leépülési folyamat szakaszaiban, majd annak lezárásaként az élet elengedése során.

Általános szakmai követelmények

A képzési idő

	300 Óraszám (óra)*	
Témakörök, tantárgyak	**Elmélet**	**Gyakorlat**
1. Témakör: A DEMENCIA ALAPJAI		
1.1. A demencia neurológiai, pszichiátriai alapjai, pszichopatológiája	40	
1.2. Személyközpontú elméletek	40	
2. Témakör: A DEMENCIÁVAL ÉLŐ SZEMÉLY ÁPOLÁSA, GONDOZÁSA		
2.1. A demenciával élő személy ápolása		40
2.2. A demenciával élő személy gondozása		40
3. Témakör: SPECIÁLIS MÓDSZEREK - KAPCSOLATTEREMTÉS A DEMENCIÁVAL ÉLŐ SZEMÉLLYEL		
3.1. Technikák – testi és mentális funkciók fejlesztése, szinten tartása a demenciával élő személyek körében		40
3.2. Speciális módszerek a demenciával élő személyek ellátásában		30
3.3. Interprofesszionalitás a demenciával élő személyek gondozásában	40	
4. Témakör: SPECIÁLIS TERÜLETEK A DEMENCIÁVAL ÉLŐ SZEMÉLY ÉLETÉBEN		
4.1. Életvégi kérdések speciális témakörei	15	
4.2. A segítő szakember érintettsége, lelki egészség védelme	15	
GYAKORLAT: A tudásátadáson alapuló gyakorlati képzés, demens ellátással foglalkozó szociális intézményben, nappali, vagy szakosított ellátás területen történik. (A résztvevő saját intézménye kizárva.)		
Összesen: 300 tanóra; 50% elmélet, 50% gyakorlat	**150 óra**	**150 óra**

* Megjegyzés: az óraszámot tanórának tekintjük, így 1 tanóra = 45 perc.

Teljesítési követelményrendszer

Maximális hiányzás mértéke a képzési idő tartamának 10 %-a.
A részvétel igazolása az oktatók által vezetett jelenléti ív ellenjegyzésével történik.
A képzésen résztvevő személy a képzés végén záróvizsgát tesz (Rendelet 5. § (1)-(2) bekezdése).
A záróvizsga szóbeli és gyakorlati vizsgafeladatokból áll.
A szóbeli vizsgához a miniszter által jóváhagyott tételsort az NSZI a honlapján közzéteszi, az a miniszter által történő visszavonásig használható fel.
A képzésben részt vevő személy szakmai dolgozatot készít, és azt a záróvizsgán megvédi (Rendelet 5. § (8) bekezdése).

<u>Szakmai dolgozat</u>
Szakmai dolgozat elkészítése az elméleti és gyakorlati órák ismeretanyaga alapján történik.

Formai követelmények
- 7-10 oldal, Times New Roman betűtípus, 12-es betűnagyság, 1,5-ös sortávolság
- Fedlap: képzés megnevezése, készítő neve, a 150 órás gyakorlat helyszíne, készítés dátuma.

Tartalmi követelmények
A 150 órás gyakorlat helyszínéül szolgáló intézmény elhelyezése a szociális ellátórendszerben, az intézmény szervezetének, alapfeladatának a bemutatása egy kiválasztott demenciával élő személy ellátásán keresztül (személyes adatok nélkül). A dolgozatba az esetbemutatáson keresztül be kell építeni mind az elméleti, mind a gyakorlati oktatáson átadott ismeretanyagot.
Tartalmazza a klinikai adatokat, a beteg élet- és betegségtörténetét, kezelését, az adott helyszínen történő gondozás, ápolás, az egyéni és csoportos foglalkoztatás leírását, a személyre szóló ellátás kialakítását, a családdal, környezettel való kapcsolattartást, az esetleges fejlődés, előre haladás leírását. A dolgozatban kapjon hangsúlyt az interprofesszionális együttműködés jelentősége és annak gyakorlati tapasztalatai. A dolgozat térjen ki a demens ellátás lehetséges fejlesztési területeire, fogalmazza meg az ellátás erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit és veszélyeit, ezek alapján tegyen javaslatokat, észrevételeket a jövőre nézve.

A képző intézmény által kijelölt személyek ellenőrzik a képzési programban rögzített formai és tartalmi kritériumoknak való megfelelést.
A szakmai dolgozatot véleményező személyek, a szakmai dolgozathoz kapcsolódóan minimum négy kérdést tesznek fel írásban a résztvevőnek, melyet a vizsga előtt 30 nappal megküldenek a résztvevő részére, illetve a képző intézmény vezetője részére, aki a vizsga napján továbbítja azt a vizsgabizottság felé.

Záróvizsgára bocsátás feltételei
- A képzési programban meghatározott elméleti és gyakorlati óraszám teljesítésének igazolása.
- A képzőintézmény által elfogadott szakmai dolgozat leadásának igazolása.

Vizsgakövetelmények

Záróvizsga
A képző a záróvizsgát a képzés utolsó napját követő 60 napon belül köteles megszervezni. A záróvizsga időpontjáról a képző legalább 30 nappal korábban írásban tájékoztatja a képzésben résztvevő személyt. A képző az NSZI-nek a vizsga megkezdése előtt legalább 30 nappal írásban bejelenti a záróvizsgát, és megküldi a képzési programban meghatározott záróvizsgára bocsátás feltételeinek teljesítéséről szóló igazolást.
A záróvizsga 3 tagú vizsgabizottság előtt történik.

Szóbeli vizsga

A képzésben részt vevő személy kihúzott tétel alapján beszámol az elméleti tudásáról. (Felkészülési idő: 10 perc/vizsgázó, felelési idő: 10 perc/vizsgázó.)

Gyakorlati vizsga

Szakmai dolgozat megvédése. A védés a dolgozat prezentáció (PPT) által történő bemutatásából és a gyakorlati oktatás vezetője által feltett kérdések megválaszolásából áll. (Felelési idő: 10 perc/vizsgázó.)
A vizsgacsoport létszáma minimum 8 fő, maximum 30 fő.

Záróvizsgára az bocsátható, aki a képzési programban megállapított vizsgára bocsátási követelményeknek eleget tesz.

A záróvizsga értékelése

A záróvizsgát a vizsgabizottság

a) kiválóan megfelelt
b) megfelelt vagy
c) nem felelt meg

minősítéssel értékeli.

A vizsgázó záróvizsgája sikertelen, ha bármelyik (gyakorlati, szóbeli) vizsgafeladat „nem felelt meg" minősítéssel zárul.

Javító- és pótlóvizsga

Sikertelen vizsga esetén a vizsgázó javítóvizsgát tehet.
A javítóvizsga során csak abból a vizsgafeladatból kell ismételt vizsgát tenni, amelyből a vizsgázó „nem felelt meg" minősítést kapott.
Ha a vizsgázó a vizsgát neki fel nem róható okból meg sem kezdte, vagy megkezdte, de befejezni nem tudta, azokból a vizsgafeladatokból, amelyekből még nem vizsgázott, pótlóvizsgát tehet.
A javító- és a pótlóvizsga a képzés befejezését követő egy éven belül tehető le.
A képző bejelentése alapján az NSZI a javító- és pótlóvizsgára legkésőbb a képzés utolsó napját követő egy éven belül lehetőséget biztosít.
Az NSZI a javító- és pótlóvizsga szervezése során a Rendelet 5. § (9) bekezdésében előírt létszámkorláttól eltérhet.

A záróvizsgára vonatkozó további tudnivalókat (a vizsgabizottság összetétele és díjazása, a záróvizsga dokumentumai, a szociális ágazati képzések vizsgaelnöki névjegyzéke, záró rendelkezések) a Rendelet tartalmazza.

A képzés által nyújtott képesítés

A képzésben résztvevő **"Demenciával élők gondozója"** képesítést szerez.

A KÉPZÉSI PROGRAM TÉMAKÖREI

1. Témakör: A demencia alapjai

Témakör célja: a résztvevők számára áttekintést nyújtson a demencia kórkép kialakulásáról, lefolyásáról, megjelenési formáiról, a speciális tünetekről. Ez által bővítse a gondozó alapismereteit a demenciáról, melynek segítségével figyelemmel tudja kísérni a dementálódás folyamatát, a demenciával élő személy állapotváltozásait, azért, hogy felismerje a speciális helyzeteket. Megfelelő segítséget tudjon nyújtani és kérni a veszélyek elhárításához. Mindezt a tudást személyközpontú megközelítésben legyen képes alkalmazni.

A témakör tantárgyai:

1.1. A demencia neurológiai, pszichiátriai alapjai, pszichopatológiája (40 tanóra elmélet)
1.2. Személyközpontú elméletek (40 tanóra elmélet)

1.1. A demencia neurológiai, pszichiátriai alapjai, pszichopatológiája

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás. Reflexiók. Kiscsoportos munka/feladatmegoldás. Egyéni feladatok az interaktív előadás keretén belül. A résztvevők által felvetett eset levezetése, pl.: viselkedésváltozások kezelése.

Óraszám: 40 tanóra elmélet

A tantárgy célja: a képzés során a résztvevő szakdolgozók ismerjék meg az időskori mentális zavarok okait, a jellegzetes kórképeit, a kognitív tüneteket. Azonosítsák a demencia stádiumait. Ismerjék meg a betegségre jellemző magatartási és pszichológiai tüneteket. Mindezen ismeretek birtokában tudjanak szakszerű választ adni a demenciával élő személynél fellépő viselkedészavarokra. Kezeljék a megváltozott, egészséges működéstől eltérő zavarokat.

A tantárgy az alábbiakban felsorolt ismereteket tartalmazza:

- **A demencia fogalma, előfordulása, okai,** melynek során a résztvevő megismeri a demencia kórképre jellemző szomatikus és pszichés változásokat.
- **Az enyhe kognitív zavar és a lebenytünetek**, melynek során a résztvevő megismeri a betegség folyamatában kialakuló kognitív zavarokat. A lebenytünetek meg- és felismerése: aphasia, agnosia, apraxia, alexia, agraphia.
- **A demencia stádiumai, típusai.** A demencia stádiumainak ismertetése: enyhe, középsúlyos, súlyos és a hozzájuk kapcsolódó legjellemzőbb kognitív tünetek felismerése.
- **A demencia osztályozása**: neurodegeneratív kórképek, egyéb demenciák.
  Leggyakrabban előforduló demenciák tünete, kezelése (Alzheimer-kór, vaszkuláris demencia, Lewy-testes demencia).
- **A BPSD tünetek felosztása, prevalenciája, jellemzői.** A demencia magatartási és pszichológiai tüneteinek megismerése.
  Magatartási tünetek: agitáció - kérdezgetés (calling out) - sírás - agresszió (fizikai vagy verbális) - nyugtalanság - kiabálás/sikoltozás - szexuális viselkedési zavarok - kóborlás - alvászavarok - járkálás vagy ismétlődő motoros aktivitás - naplemente-tünet („sundowning”).
  Pszichológiai tünetek: szorongás (anxietás) - apátia - delúzió - depresszió - diszinhibíció (gátlástalanság) - eufória - hallucinációk – miszidentifikáció.
- **A magatartási és pszichológiai tünetek hatása, következményei.** Az érzékszervi funkciók romlása. Testi panaszok következményei. Csökkent verbális kommunikációs képesség. A BPSD tünetek esetén a megelőzés kommunikációs lehetőségei, a negatív viselkedés kezelése.

- **A beteg vizsgálata.** A beteg vizsgálatában közreműködő szakemberek feladatainak, szerepének ismerete. A szakvizsgálathoz való hozzájutás útja és menete. Anamnézis, panaszfelvétel. MMSE teszt.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: demencia, szomatikus, kognitív, aphasia, agnosia, apraxia, alexia, agraphia, vaszkuláris, toxikus, poszttraumás, pszeudo, agitáció, apátia, delúzió, diszinhibíció, miszidentifikáció, anxietás.

Kötelező szakirodalom:

- Beszterczey András és társai (2015) Interprofesszionális demens ellátás alternatívái. Budapest forrás: https://inda.info.hu 7-17. oldalak
- Tariska P. (2006) A demenciában előforduló pszichopatológiai tünetek befolyásolása, lehetőségei. forrás: https://demencia.hu/kiadvany/dr-tariska-peter-a-demenciaban-elofordulo-pszichopatologiai-tunetek-befolyasolasa-lehetosegei/

Ajánlott szakirodalom:

- Égerházi A. (2006) A demencia és a depresszió összefüggései időskorban. (Hippocrates, VII/1.)
- Egészségügyi szakmai irányelv A demencia kórismézése, kezelése és gondozása. Belügyminisztérium – Egészségügyért Felelős Államtitkárság Egészségügyi Szakmai Kollégium 2022. június 14. forrás: https://kollegium.aeek.hu
- Tariska Péter (2000) Alzheimer-kór. Golden Book Kiadó
- Cayton, H. - Graham, N. - Warner, J. (2006) Alzheimer-kór és a demencia egyéb fajtái. Springmed Kiadó
- Rajna Péter (2005) Az elme öregedése. Változó Világ, Press Publica kiadó, Budapest
- Rajna Péter - Tariska Péter (2000) Az időskor neuropszichiátriája. B+V Lap és Könyvkiadó
- Semsei Imre (szerk.) (2008) Gerontológia. Egészségügyi Kari Jegyzetek, Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar, Nyíregyháza
- Égerházi A. - Balla P. - Süveges Á. – Andrejkovics M. - Degrell I. (2002) Mi „baja" lehet a demens betegnek? (Hippocrates, IV/2)
- Tariska Péter (2003) Szellemi hanyatlás időskorban. Therápia kiadó

Jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 36/2007. (XII. 22.) SZMM rendelet a gondozási szükséglet, valamint az egészségi állapoton alapuló szociális rászorultság vizsgálatának és igazolásának részletes szabályairól

1.2. Személyközpontú elméletek

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás.
Tapasztalatmegosztás kiscsoportokban, majd plenáris fórum. Kiscsoportos munka: témafeldolgozás/ feladatmegoldás. Tapasztalatmegosztás. Egyéni reflexió.

Óraszám: 40 tanóra elmélet

A tantárgy célja: a képzés során a résztvevő szakdolgozók számára a gondozás személyközpontú megközelítése széles körű elméleti és gyakorlati tudást nyújtson azért, hogy segítő munkájukat tartósan jól és a kiégés megelőzésével tudják végezni. A tantárgy által biztosított ismeretanyag tudatosítsa a résztvevőkben, hogy a segítő a gondozás során személyes kapcsolatba kerül a demenciával élő személlyel, és fontos, hogy milyen belső hozzáállással, emberségről vallott felfogással teszi azt.

A tantárgy az alábbiakban felsorolt ismereteket tartalmazza:

- A résztvevők ismerjék meg a demenciával élő személy személyközpontú megközelítését.
  Ezen belül:
  - Erikson pszichoszociális fejlődéselméletét,
  - az accidentális kríziseket,
  - a gerotranszcendencia szerinti megközelítést és
  - Levinson életciklus elméletét.

- Tartalmazza a demenciával élő személlyel történő kapcsolatteremtés módszereit, úgymint:
  - A demenciával élő személy megismerésének folyamatát, ezen belül az átfogó állapotfelmérés személyközpontú megközelítését, illetve megoldását.
  - A holisztikus szemléletű biopszichoszociális modellt, a modell bemutatását és lehetséges alkalmazását az átfogó állapotfelmérésben, mely tartalmazza, hogy a személyközpontú gondozás értékeken alapul, individualizált – személyre szabott, a demens személy perspektívájából indul ki és támogató.
  - A rendszerszemlélet alkalmazási lehetőségét a demenciával élő személy gondozásában.
  - A Brooker-féle személyközpontú ellátás kultúráját.
  - Kitwood elméletét a demenciával élő személy személyközpontú megközelítéséről.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: pszichoszociális, krízis, autonómia, identitás, szerepkonfúzió, identitásdiffúzió, generativitás, gerotranszcendencia, biopszichoszociális.

Kötelező szakirodalom:

- Kovacsics Zsuzsanna (2015) Személyközpontú gondoskodás modelljei.
  forrás: https://demencia.hu/wp-content/uploads/2020/03/kovacsics_zsuzsa.pdf

Ajánlott szakirodalom:

- Túry Ferenc (2003) A magatartásorvoslás helye a magatartástudományok keretében.
  forrás: http://epa.oszk.hu/00700/00775/00060/2003_11_04.html
- Czigler István (szerk.) (2000) Túl a fiatalságon. Megismerési folyamatok időskorban. Pszichológiai tanulmányok XVIII., Akadémiai Kiadó
- Fritz Riemann (1987) Az öregedés művészete. Helikon kiadó
  Hildebrand, Paul (1995) Félúton: Az öregedés lélektani megközelítése. Park Kiadó
- Kállay J. - Kaszás B. - Tiringer I. (2013) Az időskorúak egészségpszichológiája. Medicina kiadó

Jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 36/2007. (XII. 22.) SZMM rendelet a gondozási szükséglet, valamint az egészségi állapoton alapuló szociális rászorultság vizsgálatának és igazolásának részletes szabályairól

2. Témakör: A demenciával élő személy ápolása, gondozása

Témakör célja: a résztvevők számára áttekintést nyújtson a demenciával élő személy megváltozott szomatikus és mentális állapotának változásáról. Megismerje az önellátó képesség vesztésének következményeit a mindennapokban. Képes legyen a szakszerű ápolási diagnózis felállítására és a speciális állapot, szituációk kezelésére. Ismerje a biztonságos környezet megteremtésének követelményeit.

A témakör tantárgyai

2.1. A demenciával élő személy ápolása (40 tanóra gyakorlat)
2.2. A demenciával élő személy gondozása (40 tanóra gyakorlat)

2.1. A demenciával élő személy ápolása

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás. Tapasztalatmegosztás. Az egyes altémák felvezetése előadás keretében, majd témafeldolgozó egyéni/ kiscsoportos munka plenáris konzultációval. Helyzetgyakorlat a prehospitális, sürgősségi beavatkozások témakörben.

Óraszám: 40 tanóra gyakorlat

A tantárgy célja: a képzés résztvevői ismerjék meg a demenciával élő személyek speciális ápolási igényeit. Képesek legyenek ápolási diagnózis felállítására (egyrészes megállapítások). Ismerjék meg az ápolás minőségének meghatározására szolgáló módszereket. Ismerjék meg az ápolás alapját szolgáló elváltozásokat, állapotokat. Mindezen ismeretek birtokában képessé váljanak az ápolási szövődmények kialakulásának megelőzésére. Legyenek képesek a demenciával élő személyek speciális szükségletei kielégítésére az ápolás során.

A tantárgy az alábbiakban felsorolt ismereteket tartalmazza:

- A leggyakrabban előforduló ápolási diagnózisok áttekintése, mint pl.: alvászavar, bolyongás.
- A demenciával élő személyek speciális ápolási feladatainak megismertetése.
- Ápolási diagnózis (egyrészes megállapítások) megismerése.
- A demenciával élő személyek speciális szükségletei kielégítésének elsajátítása az ápolás során.
- Prehospitális, sürgősségi beavatkozások (félrenyelés, kiszáradás, elesések, delírium, vérzések).
- Egyéb gyakori egészségügyi problémák (láz, influenza, tüdőgyulladás, elesés, székrekedés, hasmenés, inkontinencia, kiszáradás, fogászati problémák, bőrproblémák).
- Ápolási szövődmények:
    - szomatikus: decubitus, tüdőgyulladás, trombózis, embólia, fertőzések, vérzések, gyógyszermellékhatások, immobilizáció.
    - pszichés: csökkent kooperáció és motiváció, hospitalizáció, elszigetelődés, családi és társas kapcsolatok romlása, szerepteljesítési zavar.
- A demencia gyógyszeres kezelése. Gyógyászati segédeszközök.
- Ápolás a demencia késői stádiumában.
- Az ápolás minőségének meghatározására ajánlott vizsgálati módszerek: GDS, órarajzolási teszt, önellátás mértéke (Barthel index, FIM, ADL, IADL), szociális készségszint mérés, tápláltsági állapot mérés, MUST, ápolási szövődmények mérése.
- A szakmai protokollok és irányelvek ismerete.

- Az egészségügyi ellátás rendszere a demenciával élő személyek ellátásában. Egészségügyi alapellátás: háziorvos. Járóbeteg szakrendelés: neurológus, pszichiáter, geriáter szakorvosi vizsgálat, diagnosztika. Fekvőbeteg intézetek.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: ápolási diagnózis, alvászavar, bolyongás, prehospitális sürgősségi beavatkozás, ápolási szövődmény.

Kötelező szakirodalom:

- Csoó L. (2002) Alzheimer-kórban szenvedők gondozási módszerei. In Kovács Ibolya (szerk.): Új terápiás programok. Periféria Füzetek IX. évf. 2-3. szám Budapest, NCSSZI-SZCSM
- Juhász Ágnes (2018) Demencia szakápolás. Érezni, Érteni, Tudni! Balassi Kiadó, Budapest

Ajánlott szakirodalom:

- G. Juhász Judit: Demenciával élő a családban: sosincs lazítás. (2018.04.21.) forrás: https://www.veol.hu/eletstilus/2018/04/demens-a-csaladban-sosincs-lazitas
- Kéky Kira: 24 órás szolgálat – Alzheimeres beteg a családban. (2016.05.06.) forrás: http://www.origo.hu/egeszseg/20160506-alzheimer-kor-telekom-betegseg-egeszseg-demencia-csaladtag-beteg-a-csaladban.html
- Szócska Miklós: Otthonukban önellátásra képesen éljenek - az Egymást Értő Szakemberek Nemzetközi Konferenciáján. MTI (2013.10.1.) forrás: http://www.elitmed.hu/ilam/hirvilag/otthonukban_onellatasra_kepesen_eljenek_11461
- Dr. Szabó Lajos (előadó) (2016) A gondozó családok támogatásának lehetőségei és nehézségei a demenciával élő idősek segítésében. Megöregedni ma konferencia forrás: http://demografia.hu/hu/letoltes/eloadasok/Megoregedni-ma-konferencia-2016/Szabo.pdf (letöltés: 2018.12.19.)
- Rubovszky Csilla (2017) Idősgondozás a családban – a gondozó családtagok helyzete a mai Magyarországon. Magyar valóság. Esély 2017/4 forrás: http://www.esely.org/kiadvanyok/2017_4/ATT03696.pdf (2018.12.28.)
- Christ, Mary A.- Hohloch, Faith J. (1999) Az idős betegek ápolása. Medicina Kiadó
- Csernáthné Kárándi Erzsébet (szerk.) Semsei Imre (2008) Demens időskorúak gondozása. In: Gerontológia. Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar, Nyíregyháza
- Csoó Lászlóné (2002) Alzheimer-kórban szenvedők gondozási módszerei. In.: Új terápiás programok Periféria Füzetek IX. évfolyam 2–3. szám
- Szabó Lajos (2004) Útmutató a demens részleg tárgyi-szakmai minimumfeltételeinek kialakítására. Fővárosi Önkormányzat Idősek Otthona Módszertani Osztály kiadványa, Továbbképző füzet 5. sz.
- Kramer, Günter (1999) Az Alzheimer-kóros betegek gondozása. Medicina
- Needham, Joan F. - Gettrust, Kathy V. (1998) Ápolási tervek a gyakorlatban. Gerontológiai ápolás. Medicina Kiadó

Jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 36/2007. (XII. 22.) SZMM rendelet a gondozási szükséglet, valamint az egészségi állapoton alapuló szociális rászorultság vizsgálatának és igazolásának részletes szabályairól

2.2. A demenciával élő személy gondozása

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás. Az egyes altémák felvezetése előadás keretében, majd témafeldolgozó egyéni/kiscsoportos munka plenáris konzultációval. Helyzetgyakorlat, a kommunikációs ismeretek alkalmazásával. Tapasztalatmegosztás.

Óraszám: 40 tanóra gyakorlat

A tantárgy célja: a képzés résztvevői ismerjék meg a demenciával élő személyek speciális gondozási igényeit, melynek feltétele a demenciával élő személy gondozási alapelveinek elsajátítása. A résztvevő képessé váljon konstruktív javaslatokkal hozzájárulni a demenciával élő személy otthonának, fizikai környezetének biztonságosabbá tételéhez. Ismerje meg a szociális és az egészségügyi szolgáltatók által nyújtott támogatási lehetőségeket. Sajátítsa el a kommunikáció specialitásait, mely képessé teszi a kommunikáció megteremtésére, a kapcsolat fenntartására. Ismerje meg a demencia betegséggel kapcsolatos speciális gondozási feladatokat, gondozási, ápolási szükségletfelmérést, a gondozási tervkészítés módszereit.

A tantárgy az alábbiakban felsorolt ismereteket tartalmazza:

- A résztvevők megismerik a demenciával élő személy gondozásának alapelveit (pl.: biztonság, nyugalom, együttműködés), irányelveit (pl.: időt adni, motiválás, elfogadás).
- Megismerik a gondozási környezeten belül az otthoni és az ápoló-gondozó intézményekre vonatkozó követelményeket. A környezet kialakításának kritériumait: nyugalom, állandóság, biztonság. A környezet kialakításának színtereit: lakótér, tágas belső tér, színek szerepe, tájékozódás, megvilágítás, bútorzat, akadálymentesség, szabadban való mozgás.
- A tantárgy tartalmazza az elérhető szociális és egészségügyi szolgáltatásokat a demenciával élők és hozzátartozóik számára az 1993. évi III. törvény alapján:
    - Alapellátás keretében az étkeztetés, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, nappali ellátás keretében az idősek klubja, demens személyek nappali intézménye.
    - Szakosított ellátás keretében az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények (idősek gondozóháza). Idősek tartós bentlakását nyújtó otthona terén az ápoló-gondozó otthon, pszichiátriai betegek ápoló-gondozó otthona, ill. annak demens részlege.
- A demenciával élő személlyel történő kommunikációt, a kapcsolatteremtést és annak fenntartásának ismérveit.
- A demenciával élő személy kommunikációs sajátosságait. A kommunikáció alaptörvényeinek működését, módosulását a demenciával élő személyek kommunikációjában.
- A gondozási szükséglet, az állapotfelmérés szempontjait, módszereit.
- A gondozási terv készítését.
- A formális és az informális gondozó szerepét a demenciával élő személyek ellátásában.
- A természetes támogató környezet szerepét a demenciával töltött évek alatt.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: MMSE, gondozási környezet, kommunikáció, gondozási szükséglet, IADL, Katz ADL Index, Barthel index, dependencia.

Kötelező szakirodalom:

- Kárándi E. (2006) Gondozási környezet kialakítása.
  forrás: https://demencia.hu/wp-content/uploads/2020/03/karandi_erzsebet.pdf
- Tepericsné Jámbor K. (2006) Kommunikáció demens személyekkel.
  forrás: https://demencia.hu/wp-content/uploads/2020/03/tepericsne_klara.pdf
- Skultéti J. (2006) A szolgáltatás elemei
  forrás: https://demencia.hu/wp-content/uploads/2020/03/skulteti_jozsef.pdf

- Juhász Ágnes (2014) Memóriaőrző, útmutató a demenciával élő betegek gondozásához. Balassi Kiadó, Budapest

Ajánlott szakirodalom:

- Csoó L. (2002) Alzheimer-kórban szenvedők gondozási módszerei. In Kovács Ibolya (szerk.): Új terápiás programok. Periféria Füzetek IX. évf. 2-3.szám NCSSZI-SZCSM Budapest
- Fábián G. (2014): Állapotfelmérő eszközök az idősgondozásban. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen
- G. Juhász Judit: Demenciával élő a családban: sosincs lazítás. (2018.04.21.) forrás: https://www.veol.hu/eletstilus/2018/04/demens-a-csaladban-sosincs-lazitas
- Kéky Kira (2016.05.06.) 24 órás szolgálat – Alzheimeres beteg a családban forrás: http://www.origo.hu/egeszseg/20160506-alzheimer-kor-telekom-betegseg-egeszseg-demencia-csaladtag-beteg-a-csaladban.html
- Szócska Miklós (2013.10.1.) Otthonukban önellátásra képesen éljenek. Egymást Értő Szakemberek Nemzetközi Konferenciája. MTI
- Szabó L. (2003) Szociális készségszint felmérés mentálisan hanyatló idősek vizsgálatában. Fővárosi Önkormányzat Idősek Otthona Módszertani Osztály kiadványa Budapest pp. 30-36
- Szabó Lajos (2004) Útmutató a demens részleg tárgyi-szakmai minimumfeltételeinek kialakítására. Fővárosi Önkormányzat Idősek Otthona Módszertani Osztály kiadványa, Továbbképző füzet 5. szám
- Kramer, Günter (1999) Az Alzheimer-kóros betegek gondozása Medicina

Jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 36/2007. (XII. 22.) SZMM rendelet a gondozási szükséglet, valamint az egészségi állapoton alapuló szociális rászorultság vizsgálatának és igazolásának részletes szabályairól

3. Témakör: Speciális módszerek, kapcsolatteremtés a demenciával élő személlyel

Témakör célja: a résztvevők számára áttekintést nyújtani a demenciával élő személyek számának növekedése miatt fellépő társadalmi szükségletek, társadalmi kihívások, az interprofesszionális együttműködés (meghatározása, jellemzői, kulcskompetenciái), az önkéntes segítők, és a demenciával élő személyek hozzátartozóinak támogatásának lehetőségeiről, a szociális szakemberek edukációs tevékenységéről. A demenciával élő személyek mentális és fizikai funkcióinak fejlesztéséről, azok megtartásáról, a fizikai erőnlét szinten tartásáról, melyekkel biztosítani lehet az idős, beteg ember életminőségének minél további megtartását. Olyan egyéni és csoportos foglalkozások, terápiák megismertetése, mely a demenciával élő személy számára a legmegfelelőbb és leghatékonyabb. A biopszichoszociális modell megismerése, a személyközpontú ellátás kultúrájának értelmezése. Áttekintést nyújtani a beteggel történő kommunikáció lehetséges módszereiről és azok hatékonyságáról, hétköznapi gondozástól eltérő technikák alkalmazásáról.
Ismerteti az abúzus jeleinek felismerését, elkerülési és megoldási lehetőségeit, a demenciával élő személy jogait, az emberi méltóság megőrzésének alapjait, érdekképviseletének lehetőségeit. A demenciával élő személy környezetének kialakítását intézményen belül, vagy saját otthonában. Megismerteti a résztvevőkkel a szakemberek közötti együttműködés jelentőségét, az interprofesszionális team munka módszereit, előnyeit, a demenciával élő személyre gyakorolt hatását.

A témakör tantárgyai:

3.1. Technikák – testi és mentális funkciók fejlesztése, szinten tartása a demenciával élő személyek körében (40 tanóra gyakorlat)
3.2. Speciális módszerek a demenciával élő személyek ellátásában (30 tanóra gyakorlat)
3.3. Interprofesszionalitás a demenciával élő személyek gondozásában (40 tanóra elmélet)

3.1. Technikák – testi és mentális funkciók fejlesztése, szinten tartása a demenciával élő személyek körében

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás. Az egyes altémák felvezetése előadás keretében, majd témafeldolgozó egyéni/kiscsoportos munka plenáris konzultációval. Kommunikációs gyakorlatok. Tapasztalatmegosztás.

Óraszám: 40 tanóra gyakorlat

A tantárgy célja: a kommunikáció speciális eseteinek ismertetése. A résztvevő ismerje meg, hogyan teremthetünk kapcsolatot a demenciával élő személlyel. Sajátítsa el a hatékony kommunikációs technikákat, melyek elengedhetetlennek bizonyulnak a demenciával élő betegápolás-gondozás során. Megismertetni a résztvevőkkel a demenciával élő emberek ellátásának alapvető célját, miszerint a hosszú évekig tartó szellemi hanyatlás során fontos az idős beteg ember életminőségének és jó közérzetének megőrzése, a pszichés és szomatikus egyensúly megtartása. A résztvevők megtanulják, hogy a demenciával élő személy állapotának szinten tartásában fontos szerepe van az ápolást, gondozást végző személyeknek, a szociális és terápiás munkatársaknak. Megismerik a demenciával élő személyek kezelésében alkalmazott terápiás megközelítéseket. Foglalkoztatási módszereket ismernek meg, melyek javítják, vagy szinten tartják a demenciával élő ember fizikai és szellemi állapotát.

A tantárgy rövid tartalma: ismerje meg a rekreációs foglalkoztatás, a viselkedésorientált terápia, az érzékszervi stimuláció, a mozgásos aktivitás fokozására irányuló foglalkoztatási formákat, annak céljait, szempontjait, szabályait.

A demencia különböző stádiumaiban, más-más módszerek alkalmazására van szükség, a megfelelő fizikális és mentális szinten tartástól, egészen a nonverbális, emocionális élményeket nyújtó terápiák alkalmazásáig. A résztvevők megismerkedhetnek a foglalkoztatás módszereivel és alkalmazásával, a különböző terápiás módszerekkel, azok hatékonyságával.
Megismerik

- a finommotoros képességek fenntartásának módszereit,
- az egyéni és csoportos foglalkozásokat, valamint az intézményi és családon belüli foglalkoztatás lehetőségeit.

Hallhatnak a csoportfoglalkozások jelentőségéről, mint a szociális kapcsolatok ápolása szempontjából fontos lehetőségről:

- a foglalkoztató terápiák folyamata során felmerülő nehézségekről,
- a foglalkoztatáshoz szükséges tárgyi és személyi feltételekről.

Megismerkedhetnek a demencia különböző fokozataiban alkalmazandó kommunikációs lehetőségekkel. Kapcsolatteremtés a demenciával élő személlyel, bioszociális modell, rendszerszemlélet lényeges elemeivel. Képessé válnak a digitális technika alkalmazására, beépítésére a foglalkoztatásokba. A résztvevőknek ismerniük kell a kommunikáció alapjait, hatékony módszereit.
Megismerkedhetnek a kommunikáció folyamatával, alternatíváival, a kommunikáció különbségeivel a demencia három szakaszában.
A résztvevők a „legjobb barát modell" - t, mint kommunikációs technikát ismerhetik meg.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: pszichoszociális terápia, pszichés, szomatikus, realitás orientáció, intervenció, finommotoros képesség, szociális kapcsolatok, emocionális, bioszociális, rekreáció.

Kötelező szakirodalom:

- Almási Judit - Konta Ildikó - Mayer Richárdné (2015) Foglalkoztató, művészetterápiás és mozgás-intervenciós programok demenciával élők számára. INDA
  forrás: https://demencia.hu/wp-content/uploads/2020/03/INDA-M%C3%B3dszertani-aj%C3%A1nl%C3%A1s-Foglalkoztat%C3%B3-ter%C3%A1pi%C3%A1k-V%C3%89GLEGES.pdf
- Tepericsné Jámbor Klára: Kommunikáció demens személyekkel. INDA 2020
  forrás: https://demencia.hu/wp-content/uploads/2020/03/tepericsne_klara.pdf

Ajánlott szakirodalom:

- Kosztáné Hadházi Tünde - Somorjai Ildikó - Török Emőke szerzőhármas "Együtt töltött idő" – Közösségi játékok, aktivitások demenciával élőknek
- Goleman, Daniel (2012) Társas intelligencia – Az emberi kapcsolatok új tudománya. Nyitott Könyvműhely kiadó, Budapest
- Kosztáné Hadházi Tünde: Demens betegek foglalkoztató füzete – Játékok a mentális egészségünkért
- Tringer László (1998) Gyógyító beszélgetés. HIETE, Budapest
- Mace, Nancy L. - Rabins, Peter V. (2019) A 36 órás nap – Családi útmutató Alzheimer-betegséggel és más demencia típusú megbetegedéssel, valamint memóriavesztéssel küzdők gondozásához. Oriold és társai, Budapest
- Boga Bálint (2013) A fizikai és mentális aktivitás egymásra hatásának szerepe a sikeres öregedésben. In: Magyar Gerontológia, 5. évf. 19. sz. pp. 24-30.
- Hildebrand, Paul (1995) Félúton: Az öregedés lélektani megközelítése. Park Kiadó
- Kállay J. - Kaszás B. - Tiringer I. (2013) Az időskorúak egészségpszichológiája. Medicina kiadó

- Rubovszky Csilla (2017) Idősgondozás a családban – a gondozó családtagok helyzete a mai Magyarországon. Magyar valóság. Esély 2017/4, 2018.12.28.
  forrás: http://www.esely.org/kiadvanyok/2017_4/ATT03696.pdf

Jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 9/1999. (XI. 24.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről

3.2. Speciális módszerek a demenciával élő személyek ellátásában

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás. Az egyes altémák felvezetése előadás keretében, majd témafeldolgozó egyéni/kiscsoportos munka plenáris konzultációval. Helyzetgyakorlat a kommunikációs ismeretek alkalmazásával. Tapasztalatmegosztás.

Óraszám: 30 tanóra gyakorlat

A tantárgy célja: szociális alap- és szakosított ellátásban a demensbarát gondozási környezet kialakítása, személyi és tárgyi feltételek megismerése és biztosítása, a biztonságos és speciális otthoni és intézményi környezet kialakítása. Digitális technológiák alkalmazása az ellátásban.
Ismerjék meg a résztvevők a gondozás során esetlegesen előforduló különleges, szokatlan helyzeteket, viselkedésformákat. Legyenek képesek a nem hétköznapi helyzetek és viselkedésmódok azonosítására, kezelésére, a legmegfelelőbb módszerek alkalmazására.
Tanulják meg a demenciával élő személyek környezetének legmegfelelőbb kialakítását, gondozásának irányelveit és képessé tenni őket ezek alkalmazására munkájuk során.
Ismerjék fel az abúzus nyomait, intő jeleit, ismerjenek elkerülési technikákat, megoldásokat, legyenek tisztában az ellátottak jogaival, ismerjék a cselekvőképesség fogalmát.

A tantárgy rövid tartalma: a demenciával élő személy akkor nyugodt, ha biztonságban érzi magát, lehetőségeihez képest aktívan tölti napjait, és érzelmi támogatást kap, legyen szó intézményi, vagy saját otthonukban történő gondozásról, demensbarát társadalmi környezetről. Digitális technológiák alkalmazása az ellátásban. Fontos a gondozási környezet biztonságossá tétele, az életjelenségek alakulására való odafigyelés, melyet megtanulnak a képzésben résztvevők.
A résztvevők megtanulják a biztonságos kapcsolatfelvételt és együttműködést a családdal, hozzátartozókkal.
A betegség előrehaladtával a demenciával élő személlyel a kommunikáció egyre nehezebbé válik, meg kell találni a megfelelő módot a hétköznapi kommunikáció fenntartására, a megváltozott viselkedésformák elfogadására.

A demenciával élő személlyel történő kommunikáció elméleti háttere és gyakorlati megvalósítása, a demenciával élő személyt érő abúzus formái, előfordulási lehetőségei, a demenciával élő személy érdekképviselete. A demenciával élő személy jogai, döntési kompetenciái.

Megtanulják felismerni az abúzus jeleit, megismerkedhetnek fajtáival, elkerülési – megoldási lehetőségeivel. Szem előtt tartják a demenciával élő személy jogait, emberi méltóságát.

Megtanulják alkalmazni a speciális helyzetekre vonatkozó gondozási irányelveket, elfogadni és kezelni saját érzéseiket.
Megismerkedhetnek az ápoló-gondozó intézményekre vonatkozó követelményekkel, a demenciával élők és hozzátartozóik számára elérhető, szociális és egészségügyi szolgáltatásokkal.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: lakókörnyezet, gondozási környezet, protokoll, motiválás, abúzus.

Kötelező szakirodalom:
- Kárándi Erzsébet: Gondozási környezet kialakítása
  forrás: https://demencia.hu/wp-content/uploads/2020/03/karandi_erzsebet.pdf
- Szabó Lajos (2015) Gondozó családok támogatása [on-line]
  forrás: https://demencia.hu/wp-content/uploads/2020/03/szabo_lajos.pdf

Ajánlott szakirodalom:
- Kosztáné Hadházi Tünde – Somorjai Ildikó – Török Emőke szerzőhármas "Együtt töltött idő" – Közösségi játékok, aktivitások demenciával élőknek
- Goleman, Daniel. (2012) Társas intelligencia – Az emberi kapcsolatok új tudománya. Nyitott Könyvműhely kiadó, Budapest
- Kosztáné Hadházi Tünde: Demens betegek foglalkoztató füzete – Játékok a mentális egészségünkért
- Boga Bálint (2013) A fizikai és mentális aktivitás egymásra hatásának szerepe a sikeres öregedésben. In: Magyar Gerontológia, 5. évf. 19. sz. pp. 24-30.
- Hildebrand, Paul (1995) Félúton: Az öregedés lélektani megközelítése. Park Kiadó
- Kállay J. - Kaszás B. - Tiringer I. (2013) Az időskorúak egészségpszichológiája. Medicina kiadó
- Rubovszky Csilla (2017) Idősgondozás a családban – a gondozó családtagok helyzete a mai Magyarországon. Magyar valóság. Esély 2017/4, 2018.12.28.
  forrás: http://www.esely.org/kiadvanyok/2017_4/ATT03696.pdf

Jogszabályok:
- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 9/1999. (XI. 24.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről

3.3. Interprofesszionalitás a demenciával élő személyek gondozásában

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás. Az egyes altémák felvezetése előadás keretében, majd témafeldolgozó egyéni/kiscsoportos munka plenáris konzultációval. Helyzetgyakorlat a kommunikációs ismeretek alkalmazásával. Tapasztalatmegosztás.

Óraszám: 40 tanóra elmélet

A tantárgy célja: a demenciával élő személyek számának növekedése miatt fellépő társadalmi szükségletek, társadalmi kihívások, az interprofesszionális együttműködés (meghatározása, jellemzői, kulcskompetenciái), az önkéntes segítők és a demenciával élő személyek hozzátartozóinak a támogatása. A szociális szakember edukációs tevékenysége. A teammunka jelentőségének hangsúlyozása, a szakmai egyeztetés, a konzultáció támogató szerepének és technikáinak megismertetése.
A résztvevők megismerkednek az interprofesszionalitás jelentésével és jelentőségével.

Megismerik az interprofesszionális team munka lehetséges tagjait, szabályait. A team szervezésének és munkájának kompetenciahatárait, kultúráját.
Megismerkednek a demenciával élő személy életminőségének szinten tartásában közreműködő szakemberek munkájával, és a különböző szakterületek összekapcsolási lehetőségeivel.

A tantárgy rövid tartalma: a demenciával élő személyek számának növekedése miatt megváltoznak a társadalmi szükségletek, a társadalmi kihívások. A képzésben résztvevő kapjon megfelelő tájékoztatást az interprofesszionális együttműködésről (meghatározása, jellemzői, kulcskompetenciái), az önkéntes segítők szerepéről, és a demenciával élő személyek hozzátartozóinak a támogatásának lehetőségeiről, a szociális szakemberek edukációs tevékenységéről. A résztvevők elsajátítják az interprofesszionális együttműködés legalapvetőbb szabályait, a gondozás elveit és kereteit, a demenciával élő személyek hozzátartozóinak a támogatását, a szociális szakember edukációs tevékenységét. Megismerkednek az interprofesszionalitás fogalmával, a szakmaközi együttműködésekkel, azok jelentőségével, értékeivel és etikájával. Megismerik összefüggéseit és a demenciával élő személyre gyakorolt hatását. Megtanulják, hogy ez több szakma képviselőjének részvételével szervezett folyamatos teammunka, amely teamnek aktív tagja maga a beteg, a hozzátartozók és a családtagok. A team azért dolgozik, hogy közösen találjanak megoldást a beteg egészségének, életminőségének minél további megőrzésére. Megismerik az együttműködés, a csapatmunka jellemzőit, a kompetenciahatárokat, a szerepekre és a kommunikációra vonatkozó szabályokat. A demenciával élő személy érdekeinek szem előtt tartása mellett az ápolás-gondozás, teammunka formájában történik, a gondozott és hozzátartozók aktív részvételére számítva. Megtanulják, hogyan alakítható ki az interprofesszionális gondozás.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: interprofesszionális, team, kompetencia, etika.

Kötelező szakirodalom:

- Dr. Fábián Gergely (2020) Interprofesszionális együttműködési lehetőségek a szociális ellátásban. INDA
  forrás: https://demencia.hu/wp-content/uploads/2020/03/fabian_gergely.pdf
- Beszterczey András - Fábián Gergely - Hegedűs Katalin - Kiss Györgyi - Konta Ildikó - Kovacsics Zsuzsanna - Kovács Tibor - Pék Győző - Szabó Lajos (2015) Interprofesszonális demens ellátás alternatívái. Budapest
  forrás: https://docplayer.hu/19346530-Beszterczey-andras-fabian-gergely-hegedus-katalin-kiss-gyorgyi-konta-ildiko-kovacsics-zsuzsanna-kovacs-tibor-pek-gyozo-szabo-lajos.html

Ajánlott szakirodalom:

- Kosztáné Hadházi Tünde – Somorjai Ildikó – Török Emőke szerzőhármas "Együtt töltött idő – Közösségi játékok, aktivitások demenciával élőknek
- Goleman, Daniel. (2012) Társas intelligencia – Az emberi kapcsolatok új tudománya. Nyitott Könyvműhely kiadó, Budapest
- Kosztáné Hadházi Tünde: Demens betegek foglalkoztató füzete – Játékok a mentális egészségünkért
- Boga Bálint (2013) A fizikai és mentális aktivitás egymásra hatásának szerepe a sikeres öregedésben. In: Magyar Gerontológia, 5. évf. 19. sz. pp. 24-30.
- Hildebrand, Paul (1995) Félúton: Az öregedés lélektani megközelítése. Park Kiadó
- Kállay J. - Kaszás B. - Tiringer I. (2013) Az időskorúak egészségpszichológiája. Medicina kiadó
- Rubovszky Csilla (2017) Idősgondozás a családban – a gondozó családtagok helyzete a mai Magyarországon. Magyar valóság. Esély 2017/4, 2018.12.28.
  forrás: http://www.esely.org/kiadvanyok/2017_4/ATT03696.pdf

Jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 9/1999. (XI. 24.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről

4. Témakör: Speciális területek a demenciával élő személy életében

Témakör célja: a résztvevők számára áttekintést nyújtson az életvégi ellátások és döntések segítése területén. Megismertetni a résztvevőket a beteg, demenciával élő emberek jogszabály által biztosított jogaival, az életvégi helyzetek etikai kérdéseivel. Tudatosítani az alapvető emberi jogokat. Megismertetni a résztvevőket az egészségügyi törvényben szabályozott önrendelkezési jog kiterjesztésével, jelentésével, a családtagok, hozzátartozók támogatásának lehetőségével. Az életvégi tervezés lehetőségeinek megismerése és az ezzel kapcsolatos kommunikációs folyamat kiterjesztése az idős, súlyos beteg demens ellátottra. Tudatosítani a résztvevőkkel a szakemberek érintettségéből fakadó, kötődéssel együtt járó veszteségmegélés folyamatot. Megmutatni a segítők segítésének lehetőségeit.

A témakör tantárgyai:

4.1. Életvégi kérdések speciális témakörei (15 tanóra elmélet)
4.2. A segítő szakember érintettsége, lelki egészségvédelme (15 tanóra elmélet)

4.1. Életvégi kérdések speciális témakörei

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás. Az egyes altémák felvezetése előadás keretében, majd témafeldolgozó egyéni/kiscsoportos munka plenáris konzultációval. Helyzetgyakorlatok – sajátélményű feldolgozás. Tapasztalatmegosztás.

Óraszám: 15 tanóra elmélet

A tantárgy célja: a spiritualitást segítő tényezők, lehetőségek, módszerek, veszteségpszichológiai ismeretek feldolgozása. A haldokló ember és hozzátartozója pszichés támogatása, a gyászfeldolgozás segítése a szociális szakember által. Megismertetni a résztvevőket az idős, demenciával élő beteg életvégi helyzeteinek alternatíváival, a helyzetek kezeléseinek lehetőségeivel, a jogszabály által biztosított jogok és lehetőségek alkalmazásával a hétköznapi élet során. Tudatosítani a résztvevőkkel azt, hogy a demenciával élő idős személy ellátása nem különbözik az idős, nem demens beteg ember ellátásától. Ismertetni a családtagok támogatásának fontosságát, az életvégi tervezés jelentőségét. Tudatosítani, hogy a demenciával élő személy ellátásában közreműködő valamennyi szereplő felkészültsége, támogató rendszerként való együttműködése elengedhetetlen a hatékony segítő folyamat érdekében.

A tantárgy rövid tartalma: a demenciával élő személyek életvégi speciális gondozása, ápolása megegyezik az idős, beteg személyek ellátásával. Fontos a családtagok közötti kommunikáció fejlesztésének segítése, a beteg ember aktivitásának fenntartása, a negatív érzelmek kezelése, szükség esetén külső szakemberek bevonása. A résztvevőknek tudatosítaniuk kell magukban az alapvető emberi jogokat, meg kell ismerniük az Egészségügyi Törvény betegápoláshoz kapcsolódó, életvégi helyzetekre vonatkozó szabályozását. Tisztában kell lenniük az ide vonatkozó etikai kérdésekkel, az adatvédelemmel és a beteg emberek önrendelkezési jogaival és lehetőségeivel, a cselekvőképesség fogalmával, melyek a demenciával élő személyt is megilletik. Továbbá megismerik a korlátozó intézkedésre vonatkozó szabályokat. Tudniuk kell a szakápolás – palliatív ellátás alternatíváiról, a hospice ellátásról, a speciális gondozási formák hozzáférési lehetőségeiről. A résztvevők megismerik a terminális állapotban lévő beteg ember ápolásának, gondozásának alternatíváit, technikáit, a spiritualitást segítő tényezőket, módszereket, veszteségpszichológiai ismereteket. A haldokló ember és a hozzátartozója pszichés támogatásának, a gyászfeldolgozásának segítése a szociális szakember által. Tudatosítják, hogy a demenciával élő beteg személy, a beavatkozás visszautasítása esetén is jogosult szenvedéseinek enyhítésére, fájdalmainak csökkentésére.

Szükség lehet interprofesszionális team összehívására (pszichológus, mentálhigiénikus, szociális munkás, szakápoló) a félelmek feltárása, annak enyhítése, a beteg és az ellátásban résztvevő személyzet közötti nyílt kommunikáció elősegítése érdekében.
Megismerik az élő végrendelet szabályait.
Megtanulják, hogy ebben az életszakaszban az életvégi tervezés és az ezzel kapcsolatos kommunikációs folyamat kiemelten fontos, és ebbe a folyamatba be kell vonni a lehetőségekhez képest magát a beteget, a hozzátartozókat, vagy az őket ápoló-gondozó személyeket is.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: etika, önrendelkezés, cselekvőképesség, palliatív ellátás, hospice, interprofesszionális, terminális állapot, élő végrendelet.

Kötelező szakirodalom:
- Dr. Hegedűs Katalin: Életvégi kérdések, palliatív gondoskodás
  forrás: https://demencia.hu/wp-content/uploads/2020/03/hegedus_katalin.pdf
- Mészölyné Dr. Polcz Alaine: Halálközelben. Magyar Hospice Alapítvány

Ajánlott szakirodalom:
- A tartós gondozásra és segítségnyújtásra szoruló idős emberek jogairól és felelősségéről szóló Európai Charta
- Az állampolgári és emberi jogok érvényesülésének mértéke a szociális intézményekben TÁRKI, 2009.
- Popper Péter (1999) Fáj-e meghalni? Saxum Kft
- Goleman, Daniel (2012) Társas intelligencia – Az emberi kapcsolatok új tudománya. Nyitott Könyvműhely kiadó, Budapest
- Tringer László (1998) Gyógyító beszélgetés. HIETE, Budapest
- Mace, Nancy L. - Rabins, Peter V. (2019.) A 36 órás nap – Családi útmutató Alzheimer-betegséggel és más demencia típusú megbetegedéssel, valamint memóriavesztéssel küzdők gondozásához. Oriold és társai, Budapest
- Boga Bálint (2013) A fizikai és mentális aktivitás egymásra hatásának szerepe a sikeres öregedésben. In: Magyar Gerontológia, 5. évf. 19. sz. pp. 24-30.
- Hildebrand, Paul (1995) Félúton: Az öregedés lélektani megközelítése. Park Kiadó
- Kállay J. - Kaszás B. - Tiringer I. (2013) Az időskorúak egészségpszichológiája. Medicina kiadó

Jogszabályok:
- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 9/1999. (XI. 24.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről
- 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről (20.-23.§)

4.2. A segítő szakember érintettsége, lelki egészségvédelme

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás. Az egyes altémák felvezetése előadás keretében majd témafeldolgozó egyéni/ kiscsoportos munka plenáris konzultációval. Helyzetgyakorlat, a kommunikációs ismeretek alkalmazásával. Tapasztalatmegosztás.

Óraszám: 15 tanóra elmélet

A tantárgy célja: megismertetni a résztvevőkkel az idős, demenciával élő beteg ápolása, gondozása során kialakult kötődéseket, az élet elengedéséből, a veszteségéből következő helyzetek kezeléseinek alternatíváit. Megismertetni a gondozó saját lelki egészségvédelmének módszereit, technikáit.
Tudatosítani a résztvevőkben a veszteségpszichológia szakaszait, hatását a gondozó személyzetre és családtagokra. A veszteség megéléséből fakadó konfliktushelyzetek felismerése, kezelése. Tudatosítani a felkészülés kiemelt jelentőségét. Ismertetni a családtagok támogatásának fontosságát.

A tantárgy rövid tartalma: a veszteség fogadásának, illetve megélésének fázisai Elisabeth Kübler-Ross nyomán. A demenciával élő személy ápolása során kialakuló lelki folyamatok nem különböznek az egyéb betegségben szenvedőkétől. Az életvégi veszteség során azonos lelki jelenségek játszódnak le, melynek fázisai az ellátási tapasztalatok alapján nem különböznek az idős, demenciával élő személyeknél, és a fázisok közül egyetlen stádiumot sem lehet véglegesen lezártnak tekinteni. A demenciával élő emberek veszteséghez való viszonyának értelmezése. Az élet elengedésének fázisai akkor is megnyilvánulhatnak, ha a személyiség működése az adott pillanatban vagy időszakban nincs tiszta tudatállapotban. Hogyan válhatunk jó segítővé az élet utolsó szakaszában, hogyan reagáljunk a kiélezett lelki reakciókra, az azonosítható veszteség megélésének folyamatára. A figyelem, az odafordulás sokat segíthet. Az ápolók kapcsolata a demenciával élő személlyel határozza meg majd a jövőben a veszteség megélés lelki mélységét. A tudatosítás, a felkészülés jelentős támogatás lehet a kísérés folyamán. A veszteséget megélők körében gyakran kapcsolati konfliktusok alakulnak ki, ami megnehezíti ezt a nehéz időszakot. A segítő szakember lelki egészségének megőrzése. Konfliktuskezelés, szakmai elakadások a segítségnyújtás során.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: veszteségpszichológia, lelki jelenségek.

Kötelező szakirodalom:

- Kübler-Ross, Elisabeth (1988) A halál és a hozzá vezető út. Gondolat, Budapest
- Dr. Hegedűs Katalin: Életvégi kérdések, palliatív gondoskodás
  forrás: https://demencia.hu/wp-content/uploads/2020/03/hegedus_katalin.pdf

Ajánlott szakirodalom:

- Dr. Szabó Lajos: Gondozó családok támogatása
  forrás: https://demencia.hu/wp-content/uploads/2020/03/szabo_lajos.pdf
- A tartós gondozásra és segítségnyújtásra szoruló idős emberek jogairól és felelősségéről szóló Európai Charta
- Az állampolgári és emberi jogok érvényesülésének mértéke a szociális intézményekben TÁRKI, 2009.
- Popper Péter (1999) Fáj-e meghalni? Saxum Kft
- Goleman, Daniel (2012) Társas intelligencia – Az emberi kapcsolatok új tudománya. Nyitott Könyvműhely kiadó, Budapest
- Tringer László (1998) Gyógyító beszélgetés. HIETE, Budapest

- Mace, Nancy L. - Rabins, Peter V. (2019) A 36 órás nap – Családi útmutató Alzheimer-betegséggel és más demencia típusú megbetegedéssel, valamint memóriavesztéssel küzdők gondozásához. Oriold és társai, Budapest
- Kállay J. - Kaszás B. - Tiringer I. (2013) Az időskorúak egészségpszichológiája. Medicina kiadó

Jogszabályok

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 9/1999. (XI. 24.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről
- 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről (20.-23.§)

A KÉPZÉSI PROGRAM GYAKORLATI TÉMAKÖREINEK TARTALMA

A tudásátadáson alapuló gyakorlati képzés demens ellátással foglalkozó szociális intézményben, nappali vagy szakosított ellátás területén történik. Az adott tantárgy gyakorlati oktatása során az adott gyakorlat elsajátításához szükséges elméleti ismereteket is át kell adni.

A gyakorlatok óraszáma: 150 tanóra

1. Gyakorlati téma: A demenciával élő személy ápolása

Gyakorlati óraszám: 40 tanóra

Gyakorlat tartalma:

- Felismeri és részt vesz a leggyakrabban előforduló ápolási diagnózisok (alvászavar, bolyongás) kezelésében.
- Részt vesz a demenciával élő személyek speciális szükségleteinek kielégítésében.
- Felismeri és részt vesz az egyéb gyakori egészségügyi problémák (láz, influenza, tüdőgyulladás, elesés, székrekedés, hasmenés, inkontinencia, kiszáradás, fogászati problémák, bőrproblémák) kezelésében.
- Megismeri az intézményben alkalmazott, a demenciával élő személy gondozási, ápolási szükségleteinek felmérési módszereit.
- Felismeri és részt vesz a prehospitális sürgősségi beavatkozások (félrenyelés, kiszáradás, elesések, delírium, vérzések) esetei, megelőzése, kezelése kapcsán felmerülő sürgősségi intézkedések végrehajtásában.
- Megismeri az intézményben alkalmazott eljárási protokollokat. Ismeri és alkalmazza a közvetlen veszélyelhárítás gyakorlatát.
- Részt vesz az orvos által előírt gyógyszeres kezelés gyakorlati megvalósításában.
- Alkalmazza a demenciával élő személy ápolásához szükséges, az intézményben alkalmazott gyógyászati eszközöket.

2. Gyakorlati téma: A demenciával élő személy gondozása

Gyakorlati óraszám: 40 tanóra

Gyakorlat tartalma:

- A gondozás során alkalmazza a demenciával élő személy gondozásának irányelveit.
- Megtervezi a demenciával élő személy napi gondozási feladatait.
- Megismeri és részt vesz a gondozási terv készítésében.
- Megismeri az otthongondozás tevékenységeit és az otthoni gondozáshoz szükséges környezeti feltételeket.
- Megismeri az intézményi gondozás lehetőségeit, és tanulmányozza a gyakorlati helyen meglévő szakmai protokollokat.

3. **Gyakorlati téma: Technikák – testi és mentális funkciók fejlesztése, szinten tartása a demenciával élő személyek körében**

   Gyakorlati óraszám: 40 tanóra

   Gyakorlat tartalma:
   - A gondozás során alkalmazza a demenciával élő személlyel való kapcsolatteremtés, kommunikáció szabályait.
   - Alkalmazza a személyközpontú, partneri kommunikációt a demenciával élő klienssel, családjával, teamben végzett munkája során. Veszélyhelyzetekben határozott, szuggesztív, agresszivitástól mentes.
   - Azonosítja azokat a készségeket, melyek erősítésére, megőrzésére a demenciával élő személynek szüksége van.
   - Támogatást nyújt a demencia különböző stádiumaiban alkalmazható foglalkoztató terápiás, készségmegőrző, készségmegerősítő lehetőségek kiválasztásához.
   - Eljuttatja a demenciával élő személyt a foglalkozásokra, ahol konstruktívan támogatja a foglalkoztatást végző kollégája szakmai munkáját.
   - Megismeri a demenciával élő személyek kognitív képességeinek szinten tartására, fejlesztésére szolgáló, a gyakorlati helyen alkalmazott foglalkozások módszertani alapjait, a demencia különböző stádiumaiban alkalmazható foglalkoztatási lehetőségeket, módszereit, formáit.

4. **Gyakorlati téma: Speciális módszerek a demenciával élő személyek ellátásában**

   Gyakorlati óraszám: 30 tanóra

   Gyakorlat tartalma:
   - Ismeri a demenciával élő személyt érő abúzus formáit, felismeri annak előfordulását.
   - Tájékoztatást ad a demenciával élő személynek, illetve hozzátartozójának a jogvédelemmel kapcsolatban elérhető információkról, szervezetekről, szakemberekről.
   - Segít azonosítani az értelmes életcélt és megtalálni a napi célokat, a folyamatosan leépülő demenciával élő személy számára.